

ЖИНОЯТ ҲУҚУҚИ (Умумий қисм)

Маъруза: ЖИНОЯТ ТАРКИБИ (1 соат)

Маърузачи: Ахраров Б., Н.Салаев, КамаловаД.

1. МАЪРУЗАНИНГ НАТИЖАЛАРИ:

Маърузанинг мақсади шундан иборатки, жиноят таркиби тушунчаси, жиноят таркибининг элементлари ва белгилари, жиноят таркиби элементларини зарурий ва факультатив турларга ажратишнинг жиноят-ҳуқуқий аҳамияти, жиноят таркиби элементларининг умумий тавсифини ўрганишдан иборат. Шунингдек, маърузада жиноят таркиби турли белгиларига кўра алоҳида турларга ажратилади. Маъруза якунида жиноят таркиби ва уларни ЖК Махсус қисмида ифодаланиши билан боғлиқ бўлган муаммолар ва уларни бартараф этиш масалаларига тўхталиб ўтилади.

Маъруза натижасида талаба:

- чекланган вақт доирасида ўзлаштирилган ўқув материални конструктив баён қилиш қобилияти;
- амалий мисоллар (фактлар) билан мустаҳкамланган важлар билдириш ва гуруҳда ишлаш кўникмаси;
- танқидий фикрлаш, оппонентни эшитиш ва ўз жавобини тегишли ҳуқуқий атамалар қўллаган ҳолда асослаш;
- жиноят таркиби, унинг элементлари, жиноят таркибининг турларига оид муайян амалий масалаларга (казусларга) нисбатан жиноят қонунининг тегишли нормаларини қўллай олиш кўникмасига эга бўлади.

2. ТАЯНЧ ТУШУНЧАЛАР:

Жиноят таркиби деб - жиноят ҳуқуқида содир этилган аниқ бир ижтимоий хавфли қилмишни жиноят деб баҳолаш учун зарур бўлган объектив ва субъектив белгиларнинг минимал йиғиндисига айтилади.

Жиноят таркиби элементларини – жиноят таркибининг объектив ва субъектив томонларининг зарурий ва факультатив белгилари ташкил этади.

3. МАВЗУ БЎЙИЧА ДАРС ОЛИБ БОРИШ МЕТОДИКАСИ:

Жиноят таркиби тушунчаси, жиноят таркиби элементлари, жиноят таркибининг турлари, ёритиб ўтилади. Талабаларнинг эътибори, жиноят қонуни Махсус қисм нормаларини шакллантиришда жиноят таркиби белгиларини ҳисобга олишнинг илмий асосларига қаратилади.

Жиноят таркиби элементлари ва жиноят таркибининг турлари амалий мисоллар ва казуслар муҳокама қилинади.

4. АСОСИЙ БЕЛГИЛАРИ:

Жинояттаркибиэлементлариқуйидагилар:

- жиноятобъекти;
- жиноятнинг объектив томони;
- жиноятсубъекти;
- жиноятнингсубъективтомони.

Жинояттаркибинингзарурийбелгиларидеганда – ўзинингаҳамятигақўра, жинояттаркибинингмаълумбирэлементидасўзсизиштирокэтадиганбелгиларгаайтилади.

- ижтимоий муносабат (ҳуқуқ ва эркинликлар);
- ижтимоий ҳаёт флиқилмиш;
- ёш, жиний ҳавобгарлик келтириб чиқарувчи ёш чегараси (ЖК 17 - моддаси);
- ақли расолик;
- айб (қасд ёки эҳтиётсизлик шаклида) ташкил этади.

Ушбу факультатив белгиларга:

- жиноятпредмети;
- ижтимоийхавфлиоқибат;
- ижтимоийхавфлиқилмишва ижтимоийхавфлиоқибатўртасидагисабабийбоғланиш;
- жиноятсодирқилишвақти, шароити, жойи, усули,
жиноятсодирэтишвоситасиёкиқуроли, мотив вамақсад, шунингдекмахсус субъект
белгиларикиради.

	Жинояттаркибининг турлари	
1.	Ижтимоий ҳавфлилик даражасига қараб:	- Асосий (оддий таркибли); - Оғирлаштирувчи таркибли; - Енгиллаштирувчи таркибли.
2.	Жиноят таркиби объектив томонининг хусусиятига қараб:	- Моддий таркибли; - Формал таркибли; - Кесик таркибли.
3.	Жиноят таркиби белгиларининг фодаланиш усулига қўра:	- Оддий таркибли; - Мураккаб таркибли.

5. СЕМИНАР САВОЛЛАРИ(2 соат)

1. Жиноят таркиби тушунчаси ва унинг жинойий жавобгарликнинг ягона асосий эканлиги.
2. Жиноят таркибининг томонлари ва уларнинг моҳияти
3. Жиноят таркибининг турлари ва жиноятларни квалификация қилишдаги аҳамияти.

КАЗУСЛАР:

1. Кечки пайт кимсасиз кўчада К. Т.ни тўхтатиб, пичоққа ўхшаш қурол билан қўрқитиб, унинг номусига тегади. Уч кундан кейин Т. эри ва унинг ўртоқлари билан К.ни ушлаб милицияга топширадилар. Терговчи К.нинг ҳаракатини ЖКнинг 118-модда 1-қисми билан квалификация қилади. Ушбу жиноятнинг таркибини аниқланг.

2. М.ва И. енгил автомашиналарни ўғирлаш билан шуғулланишга аҳд қилишди. Қулай машина топиб, эгасидан уларни айтилган манзилга олиб боришни илтимос қилишди. М.нинг илтимоси билан ҳайдовчи автомашинани кимсасиз кўчада тўхтатганда, И. ҳайдовчининг бўйнига сиртмоқ солади. Хушини йўқотган ҳайдовчини йўл ёқасига ташлаб, ўзлари ўғирланган автомашинада жўнашади. Суд-медэкспертизанинг аниқлашича, ҳужум вақтида ҳайдовчига ўртача оғир шикаст етказилган. Терговчи М. ва И.нинг ҳаракатини ЖК 164-модда 3-қисми “а” банди билан квалификация қилади. Ушбу жиноят таркибининг тури ва жиноят таркиби элементларини кўрсатинг.

3. Умумтаълим мактабининг 9-синф ўқувчиси П. синфдошига отасига тегишли ов милтигини кўрсатаётиб, эҳтиётсизликдан отиб юборади. Натижада жабрланувчига оғир жисмоний зарар етказади. Жиноят 1995-йил 12-июн соат 14-00 да содир этилган. Терговчи П.нинг жиноят содир этилган вақтдаги ёшни аниқлаш мақсадида туғруқхонадан маълумотнома сўради. Туғруқхонадан келган маълумотномада кўрсатилишча, П. 1979-йил 12-июн соат 7.20 да туғилган. Терговчи П. жиноят содир этиш вақтида 16 ёшга тўлган деб ҳисоблаб, уни 111-модда билан жиноий жавобгарликка тортади. Қонунда П.нинг жиноят содир қилиш вақтидаги ёшида 111-модда билан жиноий жавобгарликка тортиш асосланганми?

4. Яшаш жойи номаълум 13-14 ёшли ўсмир киссавурликка суиқасдликда ушланди. Ўзини Н. деб таништирган ўсмир ёшини, турар жойини, туғилган кунини айтиб беролмаслиги сабабли терговчи унинг ёшини аниқлаш учун суд-тиббий экспертизага юборди. Экспертлар ўз хулосаларида Н.нинг ёши 13-14 оралиғида эканлигини хабар қилдилар. Жиноят субъекти ёшини аниқланг ва Н.ни ЖКнинг 169-моддаси 2-қисми ва 25-модда билан жиноий жавобгарликка тортиш мумкинми?

5. ЙҚХБ инспектори кўчада П.га тегишли енгил автомашинани тўхтатиб, П. йўл ҳаракати қоидаларини бузгани учун маъмурий баённома расмийлаштириш кераклигини айтди.

П. инспектордан баённома тузмасликни илтимос қилиб, 500 минг сўм пул таклиф қилди. Т. пулларни олиб, уни қўйиб юборди. Терговчи Т.нинг ҳаракатини ЖКнинг 210-моддаси 1-қисми билан, П.нинг ҳаракатини эса ЖКнинг 211-моддаси билан квалификация қилади. Т. ва П.нинг ҳаракатида айбнинг қайси шакли мавжуд? Ўз фикрингизни асосланг.

ЎҚИШ УЧУН АДАБИЁТЛАР:

1. Рустамбаев М.Ҳ. Ўзбекистон Республикаси Жиноят ҳуқуқи курси. Умумий қисм. I том: Жиноят тўғрисида таълимот. – Т.: Илмзид, 2011. – 400 б.
2. Rustamboyev M.H. Jinoyathuquqi (umumiy qism). Oliyo'quvyurtlari uchundarslik. – Toshkent: TDYI, 2006.
3. Кабулов Р., Якубов А.С., Шакуров Р.Р. ва бошқалар. Жиноят ҳуқуқи. Умумий қисм. Услубий материаллар.—Т.: Ўзбекистон Республикаси ИИВ Академияси, 2004.—53 б.
4. Усмоналиев М., Бакунов П.Б. Жиноят ҳуқуқи. Умумий қисм. Олий ўқув юртлари учун дарслик. —Т., «Янги аср авлоди», 2010, 664 бет.
5. Кабулов Р. Понятие и значение состава преступления по уголовному праву Республики Узбекистан. // Ж. Ҳуқуқ-Право-Law. – 2002. – № 5. – С. 25-26.
6. <http://www.lex.uz>
7. <http://www.tsul.uz>
8. <http://www.norma.uz>
9. <http://www.gov.uz>
10. <http://www.legislature.ru>
11. <http://www.law.uk.edu>
12. <http://www.juristlib.ru>
13. <http://www.crime-research.ru>